ДОКЛАД ЗА ШУМОВОТО НАТОВАРВАНЕ
В ГРАД ПАЗАРДЖИК ЗА 2025 ГОДИНА

I. НОРМАТИВНА УРЕДБА В ОБЛАСТТА НА ШУМА В ОКОЛНАТА СРЕДА И МЕТОДИ ЗА ОЦЕНКА

Необходимостта от контрол и управление на шума в урбанизираната среда е дефинирана в следните нормативни документи:

- **Директива 2002/49/ЕО** на Европейския парламент и на Съвета относно оценката и управлението на шума в околната среда.
- **Закон за защита от шума в околната среда** (ДВ, бр. 74/2005 г.).
- **Закон за здравето** (ДВ, бр. 70/2004 г.).
- **Наредба № 54 от 2010 г. на МЗ и МОСВ** за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници (обн., ДВ, бр. 3 от 2011 г.).

Оценката на шумовото натоварване в урбанизираните територии се извършва съгласно изискванията на **Методиката за определяне броя, разположението и разпределението на пунктовете за мониторинг на шума, както и периодичността на измерванията**, утвърдена от Министерството на здравеопазването през 2007 г. Тя е в съответствие с методите, посочени в:

- **Наредба № 6 от 2006 г.** за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум, методите за оценка и вредните ефекти от шума върху здравето на населението (изм. ДВ, бр. 100 от 2021 г.).

На територията на град Пазарджик е в сила **утвърдена Програма за мониторинг на шума в урбанизираната територия**.

Мониторингът се извършва по показателя:

- **Lд** – *усреднено еквивалентно дневно ниво на шума*, който определя степента на дискомфорт през дневния период на денонощието (07:00–19:00 ч.).

II. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ МОНИТОРИНГ НА ТРАНСПОРТЕН ШУМ

Служители от Д ОЗ, отдели ПБПЗ и ЛИ при РЗИ – Пазарджик през 2025 г. извършиха измервания на градския шум в общо **15 пункта** (Приложение 1).

Пунктовете за мониторинг са разпределени както следва:

1. **40% върху територии, прилежащи към пътни, железопътни и въздушни трасета** – 6 пункта: № 1, 2, 3, 4, 5 и 7.
2. **30% върху територии с промишлени източници на шум** – производствено-складови зони – 4 пункта: № 12, 13, 14 и 15.

3. **30% върху територии, подлежащи на усилена шумозащита** – 5 пункта, разпределени както следва:

- 60% жилищни зони и територии с неутежнен акустичен режим – 3 пункта: № 6, 9 и 11
- 20% зони за обществен и индивидуален отдих – 1 пункт: № 8
- 20% зони за лечебни заведения и санаториуми – 1 пункт: № 10

Данните за шумовите нива са представени в Таблица 1. Оценката се извършва чрез сравнение на измерените стойности с граничните стойности, определени в Наредба № 6 от 2006 г.

Успоредно с акустичните измервания е отчетена **интензивността и структурата на транспортните потоци**, видът на пътната настилка, степента на застрояване и озеленяване (Приложение 2).

III. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА АКУСТИЧНАТА СРЕДА

Извършените измервания показват, че **допустимите шумови нива са превишени в 11 от общо 15 пункта**, което представлява **73,3%** от всички контролирани зони.

Измерванията са проведени съгласно изискванията на Наредба № 6 от 2006 г. и са документирани в протоколни форми съгласно Приложение № 1 към чл. 12 от Наредба № 54/2010 г. Изготвени са 15 броя протоколи, като за всеки пункт са извършени по 6 измервания – общо 90 измервания.

1. Територии с интензивен автомобилен трафик

Извършени са **36 измервания**.

Всички надвишават граничната стойност **60 dB(A)**.

Измерените стойности варират от **61,83 dB(A) до 69,17 dB(A)**.

Сравнение с 2024 г.:

- най-ниска стойност 2024 г.: **63,00 dB(A)**
- най-висока стойност 2024 г.: **68,83 dB(A)**

Наблюдава се **леко подобрение в минималната измерена стойност**, но общото превишаване остава значително.

2. Жилищни зони и територии

Извършени са **18 измервания**.

Стойностите са **55,50–63,67 dB(A)** при допустими **55 dB(A)**.

Всички резултати са над нормата.

Сравнение с 2024 г.:

- диапазонът е бил **57,33–63,83 dB(A)** → минималната стойност леко намалява, но превишаването остава системно.

3. Зони за обществен и индивидуален отдих

Един пункт – всички измервания надвишават граничната стойност **45 dB(A)**.

4. Зони за лечебни заведения и санаториуми

Един пункт – всички измервания са над **45 dB(A)**.

Това е особено неблагоприятно, тъй като тук се изисква най-ниска акустична експозиция.

5. Производствено-складови територии

Извършени са **24 измервания**, които варират между **58,67–66,67 dB(A)** при допустими **70 dB(A)**.

Всички стойности са под норма.

ВРЕДНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА НАДНОРМЕНИЯ ШУМ В УРБАНИЗИРАНА СРЕДА

Продължителното излагане на шум над допустимите нива има доказано отрицателно влияние върху здравето:

1. Влияние върху сърдечно-съдовата система

- повишен риск от **хипертония**,
- увеличаване на вероятността от **инсулт**,
- повишено ниво на **стресови хормони** (кортизол, адреналин),
- отслабване на съдовата еластичност.

2. Нарушения на съня

- трудности при заспиване,
- чести нощни събуждания,
- намалено качество на съня → води до умора и понижена продуктивност.

Дори единични шумови пикове през нощта над 45 dB(A) влияят негативно върху възстановяването на организма.

3. Ефекти върху нервната система и психичното здраве

- раздразнителност, тревожност, намалена концентрация;
- повишен риск от депресивни състояния;
- влошена когнитивна функция при деца.

4. Вредно влияние върху уязвими групи

- деца – забавяне на речевото и когнитивното развитие;
- пациенти в лечебни заведения – забавено възстановяване;
- възрастни хора – по-висок риск от сърдечно-съдови и психични разстройства.

IV. ИЗВОДИ

1. **Шумовото натоварване в гр. Пазарджик остава високо**, като 73,3% от пунктовете показват превишения на граничните стойности.

2. **Основният източник на шум е автомобилният трафик**, включително преминаване на тежкотоварни МПС и автобуси.

3. Жилищните зони и зоните за отдих **не осигуряват необходимия акустичен комфорт**.

4. Зоната за лечебни заведения продължава да е **акустично неблагоприятна**, което представлява рисков фактор за пациентите.

5. Промишлено-складовите зони **не са значим източник на шум** към момента.

6. Подобренията в уличната инфраструктура през 2024 г. имат **положителен, но недостатъчен ефект**.

V. ПРЕПОРЪКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ШУМА

1. Транспорт и трафик

- Ограничаване движението на тежкотоварни автомобили в централната градска част
- Въвеждане на „споделени" зони с ограничена скорост в жилищни квартали.
- Засилване на контрола върху нерегламентирани шумни МПС (мотоциклети, тунинг изпускателни системи).
- Оптимизация на градските транспортни маршрути за избягване на преминаване през чувствителни зони.

2. Инфраструктура и градска среда

- Подмяна на стари пътни настилки с нискошумни асфалтови смеси**.**
- Изграждане на зелени шумозащитни пояси – широколистни дървета по основните артерии.
- Монтиране на допълнителни шумозащитни бариери в близост до болници и зони за отдих.
- Редовна поддръжка на уличната мрежа за намаляване на вибрационния шум.

3. Жилищни райони

- Изграждане на буферни пространства между жилищни квартали и натоварени пътни артерии.
- Препоръчване на шумоизолационни прозорци в засегнатите сгради (европейска добра практика).

4. Контрол и мониторинг

- Поддържане на ежегоден мониторинг с актуален обхват от пунктове.
- Изготвяне на Дългосрочна общинска програма за управление на шума.

• Повишаване информираността на гражданите за рисковете от шумовото замърсяване.

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ към Европейския съюз препоръчва да се приемат мерки за градоустройствено планиране, като се акцентира на средствата за обществен транспорт, насърчаване на придвижването пеша и с велосипед, ограничаване на автомобилното движение и на скоростта на превозните средства, включване на екологичните въпроси при възлагане на обществени поръчки и предоставяне на местните и регионалните власти на правилни стимули и подходяща информация относно механизмите за финансиране на ЕС.

Таблица 1

Пункт (вид, адрес)	**измерена/ изчислена стойност** **Еквивалентно ниво на шума dB(A)**	**Норма** **Гранична стойност dB(A)**	**над/под нормата**
I. Пунктовете върху територии, прилежащи към пътни, железопътни и въздушни трасета.			
1. Пунктове върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик			
Пункт 1 бул. "Христо Ботев" – при гостилница „Танго"	***69.17***	***60***	**над нормата**
Пункт 2. бул. "Георги Бенковски" – при „Пени Маркет"	***66.67***	***60***	**над нормата**
Пункт 3. бул."Александър Стамболийски"	***68,83***	***60***	**над нормата**
Пункт 4. Хотел "Елбрус"	***65,00***	***60***	**над нормата**

Пункт 5. Община Пазарджик	***65,67***	***60***	**над нормата**
Пункт 7. ул. "Пловдивска" – при Българо-германски център за професионално обучение	***61.83***	***60***	**над нормата**
2.Пунктове върху територии, подложени на въздействието на релсов, железопътен и трамваен транспорт			
1. ***2.3…***			
3. Пунктове върху територии, подложени на въздействието на авиационен шум .			
1. ***2. 3…***			
II. **Пунктовете върху територии с промишлени източници на шум** **-производствено-складови територии и зони.**			
Пункт 12. Фабрика за безалкохолни напитки "Дерби"	***58.67***	***70***	**под нормата**
Пункт 13 Хлебопекарна "МИО" – гр. Пазарджик	***65.83***	***70***	**под нормата**
Пункт 14 Мебелна фабрика „Колорадо" гр. Пазарджик, ул."Любен Боянов"	***65.67***	***70***	**под нормата**
Пункт 15 Работилница за автоаларми - гр. Пазарджик, ул." Цар Освободител" – срещу училище "Отец Паисий"	***66.67***	***70***	**под нормата**

III Пунктовете върху територии, подлежащи на усилена шумозащита			
1.Жилищни зони и територии			
Пункт 6. ул. "Кочо Чистименски" - при ПГ по строителство и архитектура	***63,67***	***55***	**над нормата**
Пункт 9. ул."Осми март", ПГ по икономика и мениджмънт	***58.67***	***55***	**над нормата**
Пункт 11 ул. "Завоя на Черна" – НУ „Васил Друмев"	***55.50***	***55***	**над нормата**
2. Зони за обществен и индивидуален отдих			
Пункт 8 ул. "Хан Крум" – Градска градина	***62.67***	***45***	**над нормата**
3. Зони за лечебни заведения и санаториуми			
Пункт 10 Държавна психиатрична болница	***60.17***	***45***	**над нормата**
4. Зони за научно-изследователска дейност			
5.Тихи зони, извън урбанизираните територии			
Общ брой на пунктовете с нивата над нормата			**11**

Таблица 2. Разпределение по диапазони на регистрираните шумови нива през 2025 година

№поред	Град	Общ брой пунктове	Разпределение на шумовите нива по диапазони (в брой пунктове)							
			под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)	над ГС*
	Пазарджик	15	1	4	8	2	0	0	0	**11**

ГС* - гранична стойност

Таблица 3. Разпределение по диапазони на регистрираните шумови нива в урбанизираните територии за периода 2013 ÷ 2025 година, в брой пунктове

Година	Общ брой пунктове	Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони, в брой пунктове						
		под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)
2013	**15**	2	2	9	2	0	0	0
2014	**15**	1	3	9	2	0	0	0
2015	**15**	2	1	8	4	0	0	0
2016	**15**	2	2	10	1	0	0	0
2017	**15**	1	3	9	2	0	0	0
2018	**15**	1	3	8	3	0	0	0
2019	**15**	3	1	9	2	0	0	0
2020	**15**	2	2	6	5	0	0	0
2021	**15**	1	3	9	2	0	0	0

2022	**15**	1	3	7	4	0	0	0
2023	**15**	0	4	7	4	0	0	0
2024	**15**	3	1	7	4	0	0	0
2025	**15**	1	4	8	2	0	0	0

Таблица 4. Разпределение по диапазони на регистрираните шумови нива за периода 2013 ÷ 2025 година, в %.

Година	**Общ брой пунктове**	**Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони, в %**						
		под 58 dB(A)	**58-62 dB(A)**	**63-67 dB(A)**	**68-72 dB(A)**	**73-77 dB(A)**	**78-82 dB(A)**	**над 82 dB(A)**
2013	**100,00%**	13,33%	13,33%	60%	13,33%	0,00%	0,00%	0,00%
2014	**100,00%**	6,67%	20%	60%	13,33%	0,00%	0,00%	0,00%
2015	**100,00%**	13,33%	6,67%	53,33%	26,27%	0,00%	0,00%	0,00%
2016	**100,00%**	13,33%	13,33%	66,67%	6,67%	0,00%	0,00%	0,00%
2017	**100,00%**	6,67%	20%	60%	13,33%	0,00%	0,00%	0,00%
2018	**100,00%**	6,67%	20%	53,33%	20%	0,00%	0,00%	0,00%
2019	**100,00%**	20%	6,67%	60%	13,33%	0,00%	0,00%	0,00%
2020	**100,00%**	13,33%	13,33%	40%	33,33%	0,00%	0,00%	0,00%
2021	**100,00%**	6,67%	20%	60%	13,33%	0,00%	0,00%	0,00%
2022	**100,00%**	6,67%	20%	46,67%	26,66%	0,00%	0,00%	0,00%
2023	**100,00%**	0,00%	26,67%	46,66%	26,67%	0,00%	0,00%	0,00%

2024	**100,00%**	20%	6,67%	46,66%	26,67%	0,00%	0,00%	0,00%
2025	**100,00%**	6,67%	26,67%	53,33%	13,33%	0,00%	0,00%	0,00%

VII. ОБОБЩЕНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПОЛУЧЕНИТЕ ОТ ОБЩИНСКИТЕ АДМИНИСТРАЦИИ ДАННИ ЗА ПРЕДПРИЕТИТЕ И ИЗПЪЛНЕНИ МЕРКИ ПО ПЛАНОВЕТЕ ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ, ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА ШУМА В ОКОЛНАТА СРЕДА

До общините в област Пазарджик бе изпратено писмо, с което се изиска информация за изпълнените мерки, предвидени в съответните планове за действие в околна среда. Информация в РЗИ Пазарджик се получи от следните общини:

- **Община Ракитово** - В Община Ракитово – Локални източници на шум са търговските обекти, увеселителните заведения, сервизите за услуги, дърводелски цехове и работилници, и други производствени дейности, разположени на територията на общината. Всички заведения за обществено хранене и развлечения имат издаден режим за работа при тяхната категоризация. За отчетния период на 2024 година са издадени общо 2 разрешителни за озвучаването на открити площи на заведения за хранене и развлечения, разположени в жилищни и курортни зони, за времето след 23,00 часа в рамките на 2 до 3 часа по искане на гражданите – заведението да работи с удължен режим на работа.

По данни на РИОСВ – Пазарджик при извършените проверки в промишлените обекти на територията на община Ракитово през 2024 г. от направените собствени периодични измервания на нивата на шум излъчван в околната среда от промишлените източници не са регистрирани превишения на нормите за шум в околната среда съгласно НАРЕДБА № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението (Обн. - ДВ, бр. 58 от 18.07.2006 г.; Издадена от министър на здравеопазването и министър на околната среда и водите) и са под граничните стойности на нивата за шум (70dB), т.е. – дневно, вечерно и нощно са под 70dB).

Голяма част от автомобилния трафик е изведен по околовръстното шосе извън централна градска част.

През 2024 г. двама оператори са извършили собствени периодични измервания (СПИ) по контрола на шумовите нива:

„МАРИНЕЛА – 65“ ЕООД е извършило СПИ на шумовите нива на инсталация за производство на пелети и преработка на дървесина, находяща се в с. Дорково.

„КОССОХ-1" ЕООД е извършило СПИ на шумови нива в два цеха за производство на пелети, и производство на пелети, и преработка на дървесина, находящи се в гр. Костандово.

Резултатите от проведените СПИ показват спазване на емисионните норми, като на граничните еквивалентни стойности няма превишение по границата на производствената площадка и в мястото на въздействие.

През 2024 год. има проведено едно залесително мероприятие в градска среда – засадени са широколистни фиданки на новите улици изградени по европейски проекти. Ограничиено е до минимум отсичането на дървесна и храстова растителност по улиците и парковете на града.

Голяма част от автомобилния трафик е изведен по околовръстното шосе извън централна градска част.

През 2024 г. е извършено благоустрояване и реконструкция на 3 улици в гр. Ракитово – ул. „Иван Вазов“, ул. „Вела Пеева“ и ул. „Свобода“ – на които са подменени водопроводните тръби за питейна вода и са изцяло асфалтирани и с положена пътна маркировка, автомобилите движейки се по тях не формират фини прахови частици (няма дупки) и се движат почти безшумно.

- **Община Брацигово**

През отчетния период не са извършвани и представяни в РИОСВ – Пазарджик собствени периодични и контролни измервания на шум от промишлен източник.

Съгласно нормативната уредба за шума контролната функция на общинската администрация е върху шума от битови и занаятчийски дейности. Производственият шум и шумът от транспортния трафик се контролират от регионалните органи на МОСВ, МЗ и МВР. Контролната дейност на Общината, касаеща шума, излъчван в околната среда, е отразена в Наредбата за обществения ред.

Няма актуални данни за наднормено излъчване на шум на територията на община Брацигово. При жалби на граждани за производствен шум, администрацията сезира компетентните органи; за шум при битови дейности – издава предписания за спазване на нормативно установените изисквания.

В град Брацигово, както и в селата с интензивен трафик, основен източник на шум са транспортните средства. Някои производствени и човешки дейности в сферата на услугите също излъчват шум и създават дискомфорт у живущите около източника.

За високите стойности на шумовите нива допринасят характерните особености на територията – устройствените планове на града и другите населени места:

• Липсата на околовръстни пътища, поради което целият транзитен моторен поток минава през населеното място;

• Липсата на защитни „зелени екрани";

• Двуслоената настилка;

• Двустранно плътно застрояване по главните улици;

• Големи наклони на някои улици;

• Остарелият автомобилен парк.

На негативното влияние на шума са подложени в най-голяма степен живеещите на главните улици на града, както и живеещите в близост до основните пътни артерии на общината. За намаляване на шума в градската среда, общинската администрация предприема действия по регулиране на движението чрез план за организация на движението.

С цел предпазване на населението на територията на община Брацигово от шум от битов характер на всички собственици на заведения за обществено хранене бяха изпратени предупредителни писма, относно спазването стриктно разпоредбите на Наредба № 1 за опазване на обществения ред на Община Брацигово, с което се забранява създаването на шум, смущаващ спокойствието на обитателите на жилищни сгради от 23.00 часа до 06.00 часа, както и употребата на пиротехнически средства след 22.00 часа.

Съгласно Закона за защита от шума в околната среда агломерациите с население над 100 000 жители не са задължени да разработят шумова карта, но могат да го направят при наличие на необходимост. Към настоящия момент това не се налага, тъй като шумът не може да бъде причислен към основните екологични проблеми на общината.

- **Община Пещера** - Община Пещера няма разработен план за действие за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околна среда.

Към този момент на територията на община Пещера са извършени ремонтни дейности на уличните връзки с необходимост от рехабилитация, което подобри значително обстановката на територията на община Пещера.

По отношение на източниците на шум от битов характер съгласно Наредба за обществения ред, чистотата и специализираната закрила на деца на обществени места чл. 3, т. 1, се забранява извършването на дейности, причиняващи шум, отделянето на прах замърсявания и др.

На основание чл. 3, т. 2 от горецитираната Наредба се забранява извършването на дейности от битов и стопански характер в жилищни сгради и в близост до тях, с които се нарушава спокойствието на живущите между 14.00 ч и 16.00 ч. и между 21.00 ч. и 9.00 ч. в делнични и в празнични дни.

Община Стрелча – Община Стрелча не е обременена с голямо шумово натоварване. Населението на всички населени места в община Стрелча е 4 591 души.

С Наредба № 1 за поддържане и опазване на обществения ред и общественото имущество на територията на община Стрелча, Общински съвет Стрелча забранява вдигането на шум, смущаващ спокойствието на обитателите в жилищните сгради от 14,00ч. до 16,00ч. и от 22,00ч до 7,00ч. зимен период и от 23,00ч. до 7,00ч. през летен период и високото озвучаване и възпроизвеждане на смущаващи шумове от обществено заведения и сгради, превишаващи хигиенните норми.

Производствените предприятия са разположени в покрайнините на гр. Стрелча и не генерират наднормени нива на шума. ЖП линията преминава извън урбанизираната територия на населените места в общината.

Основните причинители на наднормен шум са транспортните средства. За ограничаването му са предприети следните мерки:
– за преминаване на тежкотоварните автомобили са определени заобиколни маршрути;
– поставени са пътни знаци за ограничаване скоростта на движение на транспортните средства преминаващи през населените места.

Община Сърница – На територията на общината няма населено място с над 5000 еквивалент жители.

Община Батак - На територията на общината няма населено място с над 5000 еквивалент жители.

Община Септември - Информация за изпълнените през 2024 г. мерки, предвидени в Плановете за действие за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда за населените места на територията на община Септември, над 5000 еквивалентни жители.

Град Септември: Реконструкция и рехабилитация на част от съществуваща улична мрежа, тротоари, съоръжения и принадлежности към тях в община Септември: подобект: Реконструкция и рехабилитация на улична мрежа в гр. Септември - ул. "Мусала". Общата дължина на трасето е 120 м. Началото на участъка от улицата предвидена за ремонт е кръстовище с бул. "България", а края е при кръстовище с ул. "Г.С. Раковски", като се има предвид, че км. 0+000 на ул. "Мусала" е при кръстовище с бул. "България".